

Let's go to Plock

przewodnik

guide

Redaktor wydania: / Editor: Joanna Banasiak

Autorzy tekstów: / Text authors:

Wanda Gołębowska: *Ulica Tumska*

Anna Kühn-Cichocka: *Witaj, Na Starym Rynku, Muzeum Żydów Mazowieckich. W Płocku z Różą - powrót na chwilę, Koleżanka*

Alicja Bień: *A może tak nocą do muzeum?, Muzeum Diecezjalne, Płockie ZOO*

Anatoliusz Janiszewski: *Władysław Broniewski, Odwach*

Elżbieta Lipińska: fragment wiersza o *Bazylice Katedralnej, Wieża ciśnięć, Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, TNP*

Zespół (Alicja Bień, Anna Dąbrowska-Bień, Anatoliusz Janiszewski, Elżbieta Lipińska): *Książnica Płocka, Bazylika Katedralna,*

Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Stanisława Małachowskiego, Katedra Mariawicka, Ławeczki

Autorzy fotografii: / Photographs by:

Alicja Bień, Jadwiga Brzyska, Elżbieta Bury, Ewa Drulis, Elżbieta Lipińska, Robert Parzychowski, Jolanta Siudalska, Wanda Zalewska

Wykorzystano zdjęcia z archiwum Muzeum Mazowieckiego w Płocku / Some photographs from the archive of the Mazovian Museum were used in the publication

Tłumaczenia: / Translated by: Hubert Skrzyński

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład komputerowy: / Cover design, graphic design and print design: Dorota Zalewska

Wydawca: / Publisher: Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego / Władysław Broniewski Płock Library

09-402 Płock, ul. Tadeusza Kościuszki 6 / 6 Kościuszki Street, 09-402 Płock

Copyright © by Książnica Płocka

Druk i oprawa: / Printed by: Drukarnia MEDIAKOLOR Sp.J. Płock

ISBN 978 – 83 – 88028 – 76 - 2

Let's go to Płock

Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego
Płock 2015

Słowem wstępu...

Książnica Płocka Biblioteka dla dzieci im. Wandy Chotomskiej oraz Centrum Helen Doron są współorganizatorami projektu partnerskiego Grundtviga LET'S GO, który powstał przy wsparciu finansowym uzyskanym z Komisji Europejskiej. Jego celem jest wymiana doświadczeń w obszarze niezawodowej edukacji dorosłych w grupie 50+ oraz wzajemne wizyty kadry i słuchaczy u partnerów projektu. Kiedy zaczynaliśmy w sierpniu 2013 roku, mieliśmy wiele oczekiwań i niepewności pomieszaną z chęcią działania – zarówno my, organizatorzy, jak i uczestnicy. I w tym zakresie zaszła największa zmiana – oczekiwania zamieniły się w wiedzę i doświadczenia, a niepewność – w entuzjazm. Na warsztatach 50+Angielski, 50+Internet, 50+Foto, 50+Książka spotykali się ci, którzy naprawdę chcieli czegoś nowego nauczyć się, dowiedzieć, pożytecznie i przyjemnie spędzić czas. Wartością dodaną projektu stało się to, że jego uczestnicy zaczęli brać aktywny udział w życiu kulturalnym, społecznym naszego miasta. Z wielką radością spotykałam naszych „50+” podczas wydarzeń w Książnicy, na koncertach, w czasie patriotycznych uroczystości.

Miałam ogromną przyjemność prowadzić warsztaty, na których przygotowywaliśmy ten oto „przewodnik”. Skąd ten cudzysłów? Wskazuje na publikację amatorską, będącą zbiorem subiektywnych wyborów uczestników warsztatów, a także przedstawiającą subiektywne spojrzenie na opisywany obiekt. Nie jest to z pewnością encyklopedyczny zbiór wiedzy na temat zabytków Płocka. Jest tu za to momentami lirycznie i rzewnie, z dość osobistą nutą, tak od serca. I tak miało być. I za to wszystkim uczestnikom warsztatów 50+Książka serdecznie dziękuję.

Czas oddać głos gospodarzom tego przewodnika, niech oni zaproszą Państwa do zwiedzania Płocka.

Joanna Banasiak
Dyrektor Książnicy Płockiej
im. Władysława Broniewskiego

Preface ...

Płock Library, Wanda Chotomska Library for Children and Helen Doron Learning Centre are co-organizers of the Grundtvig Partnership Project titled „LET’S GO”, which came into existence thanks to financial support from the European Commission. Its aim is to exchange experiences in a non-vocational field of adult education within the group of people aged 50+ and mutual staff and students exchanges between project partners. When we started the project in August 2013, we had many expectations and uncertainty mixed with the will for action – both us, the organizers, and participants. And within this field, there has come the biggest change – expectations turned into knowledge and experience, and uncertainty into enthusiasm. During workshops 50+English, 50+Internet, 50+Photo, 50+Book, we could see the ones who really wanted to learn something new, get to know new things or spend time in a pleasant and useful way. Added value to the project was the fact that its participants started to take more active part in cultural and social life of our city. I enjoyed meeting our „50+” participants during various events at the Library, at concerts or at patriotic celebrations.

I had a great pleasure in leading workshops during which we prepared this „guide book”. Why the inverted commas? It indicates an amateur publication which is a collection of subjective choices of the workshops’ participants and also one that expresses subjective view of a described object. This is definitely not a encyclopedic set of knowledge about monuments of Płock. However, it sometimes gets lyrical and profuse here, with a personal note, from the bottom of a heart. And this is how it was supposed to be. And for all these, I would like to thank all of the 50+Book workshop participants.

It is time to pass the voice over to the hosts of the guide book, let them invite you to sightseeing Płock.

Joanna Banasiak
Head of Władysław Broniewski
Płock Library

Witaj!

Ponieważ moje dotychczasowe zaproszenia nie odnoszą żadnego skutku i zawsze masz tysiąc wymówek, żeby do Płocka nie przyjechać, postanowiłam zaprosić Cię inaczej. Oficjalnie, na piśmie, dołączając garść zdjęć i informacji o najciekawszych obiektach miasta. Na takie zaproszenie wypada odpowiedzieć. Wiem, że pisać nie lubisz... no to nie masz wyjścia. Wsiadaj w cokolwiek i przyjeżdżaj.

Nie ma znaczenia, jaką wybierzesz porę roku. Tu zawsze jest co oglądać i gdzie pójść. Tak ze szczerego serca dam Ci parę dobrych rad. Jeżeli będzie to wiosna, lato lub jesień - to przyjeźdź od strony Łodzi, Kutna czy Włocławka, żeby z lewego brzegu Wisły popatrzeć na panoramę miasta. Wiosną na wysokiej skarpie z buketów kwitnących drzew wynurzają się wieże starych kościołów. Latem - białe żagle na Wiśle i radosny gwar kąpiących się plażowiczów Sobótki. Wieczorem stary most oświetlony barwami miasta spina oba brzegi, a setki światełek odbitych w wodzie tworzą prawdziwie teatralną dekorację. Jesienią wysoka skarpa cała w złocie i czerwieni wystrojonych drzew i krzewów, a nad rzeką delikatna srebrzysta mgiełka. Weź ze sobą sztalugi albo przynajmniej dobry aparat. Jeżeli jednak zdecydujesz się na przyjazd zimą - to koniecznie w grudniu i to od strony Warszawy i Wyszogrodu. Zobaczysz najbardziej kolorową, nowoczesną część miasta, tak od razu, na dzień dobry. Światła uliczne, reklamy i dekoracje świąteczne - i spróbuj się nie zachwycić! To Europa, że ho!... ho!...

W Płocku jest wiele miejsc, które ze względu na ich walory historyczne warto i należy zobaczyć. Polecam Muzeum Mazowieckie - tu znajdziesz cudowny świat secesji i przekonasz się, że piękno może być nieodłączną częścią przedmiotów codziennego użytku. Taka mała podróż w czasie, który bezpowrotnie minął - a szkoda. Jest też gdzie odpocząć, dobrze zjeść i znaleźć godziwą rozrywkę. Czasami mamy dość wszystkiego. Miejskiego hałasu, nie zawsze szczerych bliźnich i różnych kłopotów - wtedy należy wybrać się na wycieczkę do ZOO. Zwierzaki, jak wiadomo, zawsze są naturalne, często zabawne i nigdy nie kłamią. Płockie ZOO jest jednym z najciekawszych w Polsce i jednym z najpiękniej położonych w Europie.

Myślę, że wreszcie skorzystasz z zaproszenia i spędzisz z nami kilka miłych dni. Czekamy na Ciebie od jutra każdego dnia, Płock na wiślanej skarpie i ja.

Anna

Hello!

Since my invitations have been in vain so far and you always have thousands of excuses not to come to Płock, I decided to invite you in a different way. Officially, in writing, attaching several photos and some information about the most interesting places in town. One should reply to such an invitation. I know that you do not like to write... so, you have no way out of it. Get on any means of transport and come over here.

It does not matter which season of the year you are going to choose. There is always something to see and there is always a place to go to. From the bottom of my heart, I can give you a few pieces of advice. If this is spring, summer or autumn – come to Płock heading from the direction of Łódź, Kutno or Włocławek, to see the city panorama from the left bank of the river. In spring on the high slope of the blooming trees, you can see towers of some old churches emerging from them. In summer – white sails on the Vistula river and a cheerful buzz of people bathing in Sobótka lake. In the evening, the old bridge linking both banks is lit with city colours, and hundreds of reflecting lights create a truly theatrical decoration. In autumn, the high slope is full of golden and red dressed trees and bushes and over the river there is a soft, silver mist. Take easels with you or at least a good camera. But if you decide to come in winter – you must definitely come from the direction of Warsaw and Wyszogród. You will see the most colourful and modern part of the city just there, as a welcome. City lights, advertisements and Christmas decorations – only try not to be delighted with it! Just like Europe! Wow!

There are many places in Płock which should be visited because of their historic value. I recommend Mazovian Museum – here you will find a wonderful world of art nouveau and you will find out that beauty may be an inseparable part of everyday objects. Such a short journey in time, time that irrevocably passed – what a pity! There is a place to rest, eat some good food and find decent entertainment. Sometimes we are fed up with it all. Fed up with city bustle, not always sincere people around you and other problems – then you need to visit the Zoo. Animals, as you know, are always natural, very often funny and they never lie. Zoo in Płock is one of the most interesting in Poland and one of the best located in Europe.

I think you will finally accept my invitation and you will spend a few nice days with us. We are looking forward to seeing you any day from tomorrow on – Płock on the Vistula bank and myself.

Anna

ULICA TUMSKA

Codziennie przemierzam ulicę Tumską
patrzę na niebo które zna
wszystkie moje myśli marzenia
jeszcze z czasów Jagiellonki
na chmurach które nie mają pamięci
wyrastają ogrody pełne uczuć
cichych i kolorowych jak sny w dzieciństwie
płyną równomiernie i zaglądają
w okna kamienicy Górnickich
piją wodę prosto z fontanny
czasem w pobliżu bramy
dawnego Hotelu Angielskiego zrzucą
niechcący kilka jabłek
i jak najprędzej odpływają dalej
by z dachów nie spadały
doniczki złych przeczuć
kryją się w bramie przy Tumskiej 14
i wpadają na chwilę do przedwojennego
magła tylko one o nim pamiętają
ogrody gdy nie mają nic nowego do zrobienia
wypełniają sobą podwórka
a gdy po deszczu wielkie kałuże
puszczają do mnie „perskie oko”
biegnę na południe nad Wisłę
na Wzgórze Tumskie gdzie XII wiek
podaje mi rękę i patrzy bez końca
na światła Radziwia

TUMSKA STREET

Every day I stroll down Tumska Street
I look at the sky which knows
all my thoughts and dreams
back from *Jagiellonka** times
on the clouds which have no memory
there grow gardens full of feelings
quiet and colourful like dreams in childhood
they flow evenly and look into
the windows of the Górnicki tenement house
they drink water straight from the fountain
sometimes nearby the gate
of the old Angielski Hotel, they drop
a few apples unwittingly
and they flow further as quickly as possible
so that flower pots of bad presentiments
would not fall off the roofs
they hide in the archway at Tumska 14
and pop in for a while to see the pre-war
mangle workshop it is only them who remember it
gardens when they have nothing new to do
they fill in yards
and when after rain huge puddles
blink at me with their 'persian eye'
I run southwards to the Vistula river
to the Tumskie slope where XII century
shakes my hand and looks endlessly
at the lights of Radziwie borough

*Jagiellonka – one of the most
well-known grammar schools in Plock

A MOŻE TAK NOCĄ DO MUZEUM?

Czemu nie – od kilku lat jest taka noc w roku, kiedy można zwiedzać Muzeum Mazowieckie.

Wrażenie jest niesamowite, eksponaty zwierząt wyglądają jak żywe. Wydaje się, że jesiotr wypłynął na chwilę, żeby nam uzmysłowić, że żył w Wiśle i złowiono go w 1934 roku. Wilk prezentuje się dostojnie i myśli – do czego doprowadziła bajka o Czerwonym Kapturku.

Oczywiście Muzeum zaprasza nie tylko w tę jedną noc, jest czynne cały rok.

W części historycznej kuszą ekspozycje prezentujące czasy sprzed powstania państwa polskiego i przemiany kulturowe; Płock w średniowieczu, zabytki z wykopalisk na Wzgórzu Tumskim, historię murów obronnych, rezydujących władców, Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego. Wzrok przyciąga pięknie wykonana makieta przedstawiająca Płock z końca XVIII wieku.

Szczególne miejsce w części historycznej muzeum zajmuje wątek związany z wojną polsko-bolszewicką i bohaterską obroną Płocka w sierpniu 1920 r. Tu zobaczymy między innymi pamiątki związane z odznaczeniem Płocka Krzyżem Walecznych przez Józefa Piłsudskiego w 1921 roku.

W Muzeum Mazowieckim znajduje się jedna z najciekawszych w Polsce kolekcji medali, wykonanych przez najwybitniejszych medalistów polskich i zagranicznych.

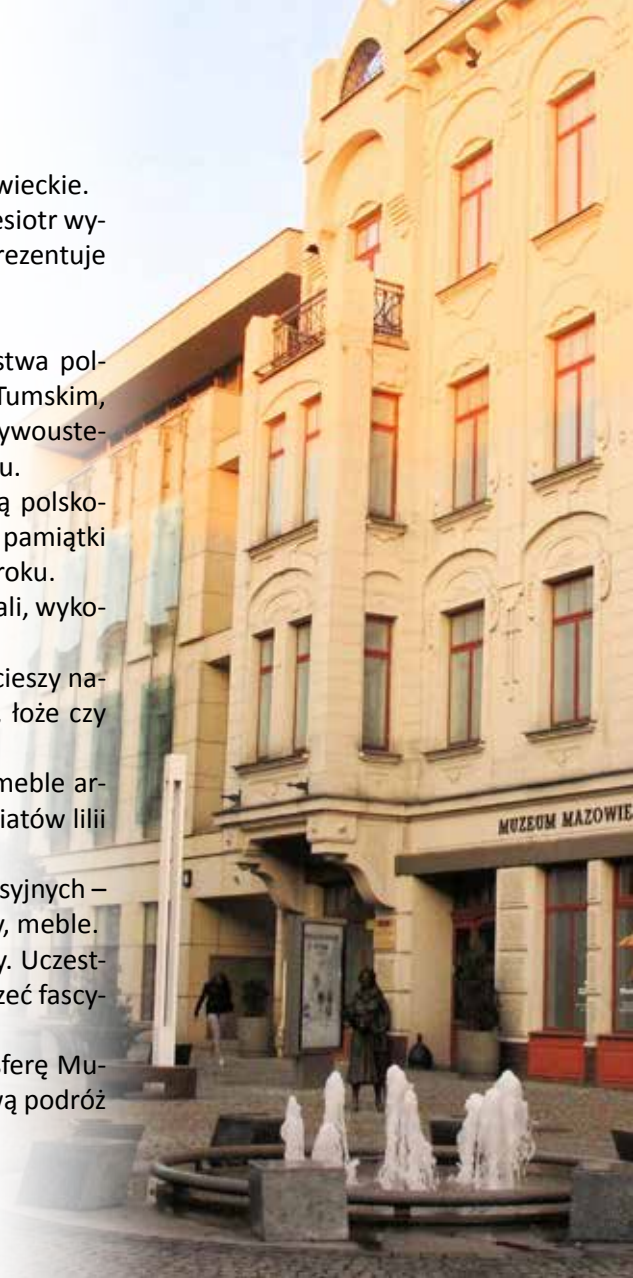
Z ekspozycji archeologiczno-historycznej, przenieśmy się do części muzeum, która ucieszy nasze oczy, przywróci obrazy z dzieciństwa, bo być może szafa, którą zobaczymy, krzesło, łóżko czy maszyna do szycia – stały w pokoju naszej babci.

Zobaczymy pięknie wyposażone wnętrza domu mieszczańskiego z XIX i XX wieku, meble artystyczne dopasowane do funkcji, jaką pełnił pokój, przepiękne żyrandole w kształcie kwiatów lilii czy nenufarów.

Zwiedzający Muzeum są szczególnie pod wrażeniem blisko 5,5 tysiąca obiektów secesyjnych – malarstwo, grafika, rzeźba, tkanina, ceramika, biżuteria, stroje, akcesoria modnej kobiety, meble.

Muzeum organizuje ciekawe wystawy oraz zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży. Uczestnicy mogą pisać gęsim piórem czy odszukać wybrany eksponat, a przede wszystkim usłyszeć fascynujące opowieści z przeszłości.

Zastanawiając się, jak i gdzie spędzić wolny czas, wybierzmy niepowtarzalną atmosferę Muzeum Mazowieckiego, przenieśmy się w inny, jakże ciekawy świat i przeżyjmy tę wyjątkową podróż w czasie.

HOW ABOUT GOING TO THE MUSEUM AT NIGHT?

Why not – for a few years, there has been such a night once a year when one can visit the Mazovian Museum.

The experience is amazing, animal exhibits look as if they were alive. It seems as if the sturgeon came out of water just to make us realize that it lived in the Vistula and was caught in 1934. A wolf presents itself nobly and thinks – what did the „Little Red Riding Hood” fairy tale lead to?

Of course, the Museum is not open only on that one particular night, it welcomes you all year long.

In the historical part there tempt exhibits that show times from before when the Polish nation began to exist and cultural changes; Płock in Middle Ages, monuments taken from excavations at Tumskie Hill, the history of defence walls, residing rulers, Władysław Herman and Bolesław Krzywousty. A model of Płock dating back to the XVIII century also attracts your attention.

A very special part in the historical part of the museum is devoted to the motive of the Polish-Bolshevik War and a heroic defence of Płock in 1920. Here you can see souvenirs connected with the fact of Płock having been honoured with the Cross of the Courageous by Józef Piłsudski in 1921.

In the Mazovian Museum you can find one of the most interesting medal collections in Poland, minted by the most distinguished medal minters from Poland and abroad.

Let's move from the archeological-historical part of the museum to the part of the museum which may please our eyes, which will bring back memories from childhood because a wardrobe we might see, or a chair, a bed or a sewing machine – could have been in our grandmother's living room.

We will see beautifully equipped interiors of a bourgeois house from XIX and XX centuries, artistic furniture fit to the function of the room they were in, superb chandeliers in a shape of lillies or nenuphars.

Visitors of the Museum are especially thrilled with over five and a half thousand objects connected with secession – paintings, graphics, sculptures, fabrics, jewellery, outfits, clothing accessories, furniture.

The Museum organizes interesting exhibitions and educational classes for children and youngsters. Participants may write with a goose feather or look for a chosen display unit, and most of all they can listen to fascinating tales from the past.

Thinking how and when to spend our free time, let's choose a unique atmosphere of the Mazovian Museum, let's move into a different and a very much interesting world and let's live through this exceptional journey in time.

WIEŻA CIŚNIEŃ

Usytuowanie miasta na wysokiej skarpie powodowało niedostatki wody. W 1892 roku zbudowana została wieża ciśnień. Powstał pięciopiętrowy, ośmioboczny budynek z czerwonej cegły. Zbiornik wodny, o pojemności 7000 wiader, umieszczony został na samej górze. Przez długi czas wieża stanowiła najwyższy budynek w naszym grodzie. Bywała pomieszczeniem mieszkalnym, warsztatem naprawczym, galerią. W czasie działań wojennych uszkodzana, przetrwała dzięki bardzo solidnej konstrukcji. Obecnie, po remoncie znajdują się tu, m.in. restauracja i bar. Po renowacji płoczenie i turyści mogą cieszyć się tarasem z pięknym widokiem na Wisłę.

PRESSURE TOWER

The fact that the city was situated on a high slope made it difficult with water supply. In 1892 a pressure tower was built. There came into existence a five-floor, octagonal building made of red brick. Water tank of 7000 buckets volume was placed at the very top of it. For a long time, the tower was the tallest building in the city. It used to be a residential building, a workshop, a gallery. During the war it was damaged and survived only thanks to its massive construction. At the moment, after restoration, there is a restaurant and a bar here. After the restoration, Płock inhabitants and tourists alike, can enjoy a beautiful view over the Vistula river from the terrace.

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI

*„... piękne jesteś Mazowsze
skąd wziętem skrzydła do lotu”*

Żeglarzowi, płynącemu z leniwym nurtem rozlanej w zalew rzeki, ukaże się wysoka skarpa, porośnięta gęsto drzewami. Wśród nich stoi ich król – dąb. Od blisko czterystu lat świadek historii Płocka. 17 grudnia 1897 roku zaglądał rozłożystymi konarami w okna domu przy ul. Warszawskiej 12 (dzisiaj Kościuszki 24). Tutaj, w rodzinie inteligenckiej o żywej tradycji patriotycznej, urodził się polski poeta, Władysław Broniewski. Tutaj dorastał, tutaj kształtowała się osobowość człowieka, który „wierszem kochał, wierszem cierpiał”. Uczył się w Gimnazjum Polskim (znana Jagiellonka) w Płocku – był tam współzałożycielem tajnej drużyny skautów, dając początek płockiemu harcerstwu.

Jako osiemnastoletni chłopak wstąpił do Legionów Piłsudskiego. Walczył w szeregach 1. Pułku Piechoty, wziął udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Za swe zasługi 23-letni kapitan Władysław Broniewski był odznaczony Virtuti Militari, a także czterokrotnie Krzyżem Walecznych.

O wielu innych zdarzeniach z bogatego życiorysu Władysława Broniewskiego turysta czy też mieszkaniec Płocka dowie się po odwiedzeniu Izby Pamięci słynnego płocczanina mieszczącej się w domu przy ul. Kościuszki 24. Znajduje się tu ekspozycja rodzinnych pamiątek, zdjęć, rękopisów, publikacji, przybliżających postać znakomitego poety, co jest zasługą płockiego oddziału ZNP, mającego w domu urodzin Władysława Broniewskiego swą siedzibę.

Po wyjściu z budynku w stronę skarpy proszę przysiąść w cieniu dębu Broniewskiego i spojrzeć na pobliski Plac Powstańców Warszawy. Wzrok przykuje potężny monument. Podejdźmy, z bliska widać wykute w brązie rysy Władysława Broniewskiego w otoczeniu cytatów z jego wierszy. To pomnik poety, autorstwa rzeźbiarza prof. Gustawa Zemły.

Po II wojnie światowej Władysław Broniewski zamieszkał w Warszawie, ale chętnie wracał w rodzinne strony. Przyjeżdżając służbowym samochodem, zatrzymywał się na środku starego mostu, by podziwiać panoramę miasta i zadumać nad czasami młodości spędzonej w Płocku, powtarzając w myślach: *ale miło mi o tamtej ziemi/ myśleć czasem, idąc przez życie,/ żem nauczył się tam słów, któremi/ umiem kochać i cierpieć, i bić się.*

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI

*„... beautiful you are Mazovia
from where I have taken my wings to fly ”*

A sailor, sailing lazily together with the current of the river wide as a bay, will see a high slope, overgrown densely with trees. Among them there is the king – an oak tree. For almost four hundred years it has been witnessing the history of Płock. On 17 December 1897 it looked with its branchy boughs into the windows of a house at 12 Warszawska Street (today 24 Kościuszki Street). Here, in an intellectual family of a patriotic tradition, was born a Polish poet, Władysław Broniewski. He grew up here; here, a man's personality who „loved with poems and suffered with poems” was shaped. He studied at Polish Gimnasium (a well known school 'Jagiellonka') in Płock – he was a co-founder of a local secret scout team, giving the beginning to the scouts movement in Płock.

As an 18 year old boy he joined Piłsudski's legions. He fought in the ranks of the 1st Infantry Regiment, took part in a Polish-Bolshevik War. He was given a Virtuti Militari Order and a Cross of the Courageous four times for his merits.

Many other events taken from the rich biography of Władysław Broniewski may be revealed to a tourist or an inhabitant of Płock while visiting the decent dweller of Płock Hall of Remembrance which is located in a house at 24 Kościuszki Street. There is an exhibition of family souvenirs, pictures, manuscripts, publications which all bring nearer the character of a superb poet. All this is a contribution of a Płock branch of ZNP (Polish Teaching Society) which is seated in the house where Władysław Broniewski was born.

After leaving the building and heading towards the slope, please sit down in the shade of the Broniewski oak tree and have a look at the Warsaw Uprising Fighters Square. Your eyes may be caught by a huge monument. This is a statue of the poet, made by a sculptor prof. Gustaw Zemła.

After the Second World War Władysław Broniewski settled down in Warsaw but he willingly came back to his family area. Driving his company car he used to stop in the middle of an old bridge just to admire the panorama of the city and to muse over the times of his youth spent in Płock, repeating in his mind: *it is nice to think sometimes about that land when walking through my life, I learnt words there with which I can love and suffer and fight.*

KSIAŻNICA PŁOCKA

im. Władysława Broniewskiego

Książnica Płocka nawiązuje do historii pierwszej Miejskiej Biblioteki Publicznej, która została otwarta w Płocku 14 listopada 1937 roku. Dzięki ofiarności społeczników i pomocy władz miasta biblioteka służyła mieszkańcom Płocka, upowszechniając czytelnictwo i kulturę. Niestety, wojna zniszczyła całkowicie księgozbiór. Reaktywowanie biblioteki nastąpiło 12 stycznia 1948 roku. Obecny budynek przy ul. Kościuszki 6 biblioteka przejęła w 1989 roku. Zabytkowy gmach pochodzi z 1902 roku, kiedy powstał na potrzeby Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

Książnica Płocka wraz z 13 filiami bibliotecznymi i Biblioteką dla dzieci im. Wandy Chotomskiej zapewnia mieszkańcom Płocka dostęp do książek, czasopism, multimedialnych regionalistów. Organizuje wystawy, spotkania z twórcami kultury, warsztaty, konkursy, przeglądy. Ze swą działalnością wychodzi także w przestrzeń miasta, proponując pikniki i happeningi. Rozbudza apetyt na czytanie, apetyt na kulturę nie tylko wśród płocczan.

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI PŁOCK LIBRARY

Płock Library is linked with the history of the first Municipal Public Library which was opened in Płock on 14 November 1937. Thanks to dedication of social-worker activists and help of the city authorities, the library served inhabitants of Płock, disseminating the idea of reading and culture. Unfortunately, the war damaged completely its whole book collection. Reactivation of the Library took place on 12 January 1948. The present building at 6 Kościuszki Street, was taken over by Library in 1989. The aged building dates back to 1902 when it was built for the needs of a Landowners' Credit Society.

Płock Library with its 13 branches and the Library for Children, named after Wanda Chotomska, provides inhabitants of Płock with access to books, magazines, multimedia and other regional materials. It organizes exhibitions, meetings with people who deal with cultural issues, workshops, competitions, parades. It goes out into the city area with its activities, providing picnics and happenings. It raises needs for reading and culture not only among inhabitants of Płock.

ODWACH

W dziejach 1000-letniego Płocka wiele miejsc świadczy o patriotycznych czynach jego mieszkańców. Jedno z nich to ODWACH, wybudowany w 1837 roku na dawnym Rynku Kanonicznym (dzisiaj Plac Narutowicza) dla potrzeb carskich żołnierzy, jako wartownia. W 1863 roku, od próby opanowania Odwachu, rozpoczęło się powstanie styczniowe mające przynieść wyzwolenie. Płock miał być siedzibą Rządu Tymczasowego. Atak na garnizon rosyjski nie powiódł się jednak.

Kolejny raz Odwach zaznaczył się w dziejach Płocka w 1918 roku. Rozbrajano tu żołnierzy niemieckich, witano wkraczające oddziały gen. Hallera.

Niedługo potem, w 1920 roku Rosyjski Korpus Konny zaatakował Płock. Mieszkańcy miasta czynnie włączyli się do walki. Jedną z barriad ustawili przy odwachu, bohatersko walcząc z bolszewikami. W bitwie odznaczyły się „Płockie Orleńskie” - najmłodszym poległym obrońcą był 14-letni harcerz, Antolek Gradowski. Płock, podobnie jak Lwów, za bohaterską obronę w 1920 roku, został uhonorowany przez Marszałka Józefa Piłsudskiego Krzyżem Walecznych.

Dzisiaj przy Odwachu składamy hołd poległym w obronie Ojczyzny. Kamienna płyta skrywa prochy z pól bitewnych. Niech do młodych płocczan uczestniczących w uroczystościach patriotycznych przemówi z pobliskiego pomnika sławny poeta, Władysław Broniewski: „O ileż woli na to trzeba, ileż męstwa w sercu mieć trzeba, aby wbrew nadziei wierzyć w marzenie i iść do zwycięstwa jak żołnierz, który ginie po kolei” (z wiersza „Kolumb”).

ODWACH

In the history of a 1000 year old Płock, many places witness its inhabitants' patriotic deeds. One of such places is ODWACH, built as a guard house in 1837 on the former Canonical Market (nowadays – Narutowicza Square) for the needs of the tsar army. In 1863, since the moment when people attempted to take over the Odwach, January Uprising began, which was meant to bring freedom. Płock was supposed to be the seat of the Temporary Government. However, the attack on the Russian garrison was a failure. The next time when Odwach marked its existence in the history of Płock was in 1918. German soldiers were disarmed and gen. Haller's troops which entered the city were welcomed here.

Not so long later on, in 1920 the Russian Equestrian Corps attacked Płock. One of the barricades was set at Odwach, where people heroically fought against Bolsheviks. The „Polish Eaglets” became famous after the fight – the youngest defender killed in the fight was a 14 year old Scout Antolek Gradowski. Płock, similarly to Lvov, for its heroic defense, was honoured with the Cross of the Courageous by the Marshall Józef Piłsudski in 1920.

Today, at Odwach, we salute to the ones who died in the defence of the motherland. There are ashes from the fighting fields in the Stone Plate. Let the young citizens of Płock hear a famous poet Władysław Broniewski, whose monument is located not far away from Odwach: „Oh, how much will do we need, how much bravery do you have to have in your heart to believe in your dreams against all hopes and march for the victory as soldiers who die in turns (taken from a poem „Kolumb”).

BAZYLIKA KATEDRALNA

pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny

*Przysiadła Katedra na skarpianym brzegu,
w dół na sine wody Wisły spogląda,
swe wieże jak ręce wyciąga ku niebu
nasiąknięta wiekami, za wszystkimi prosi,
o wstąpienie w swe progi wnosi,
a wokoło wiatr historii
liście kasztanowców unosi,
wirują jak czasy,
co już nie powrócą,
a mury wiekowej Katedry zapraszają (...)*

Rzeczywiście, wiekowa to budowla. W latach 1130-1144 wznosił ją biskup płocki Aleksander z Malonne. Jako budulca użyto granitowych ciosów pochodzących z okolicznych pól. Brązowe drzwi do świątyni, znane jako Drzwi Płockie, biskup zamówił w pracowni ludwisarskiej w Magdeburgu. Od XV wieku znajdują się one w Nowogrodzie Wielkim. W 1981 roku, dzięki wysiłkom Prezesa TNP, Jakuba Chojnackiego, replika Drzwi Płockich ozdobi i strzeże wejścia do Katedry.

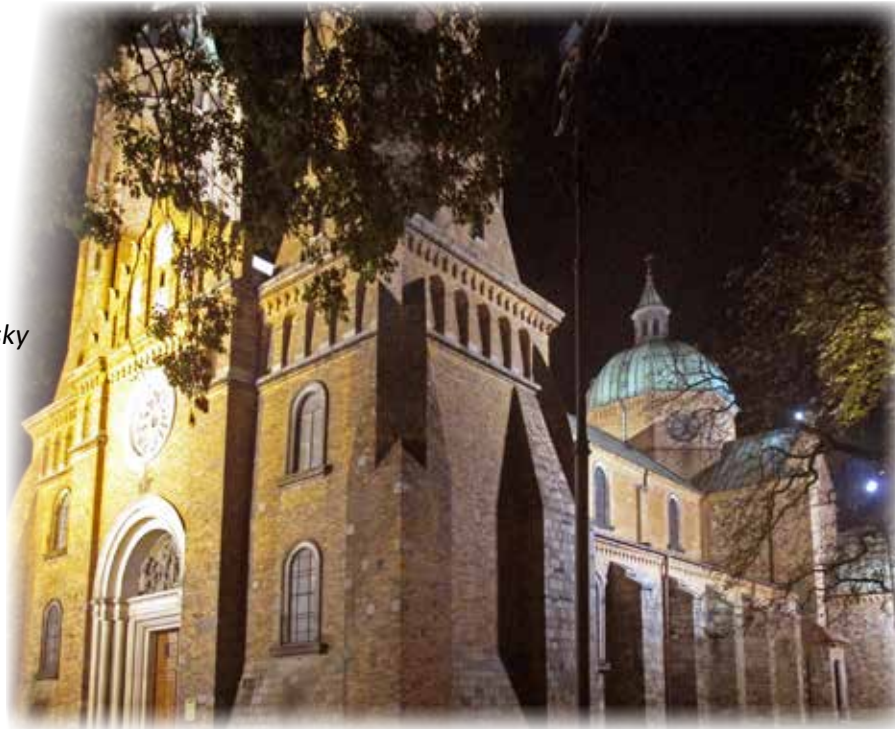
We wnętrzu Katedry znajduje się Kaplica Królewska, w której czarny, marmurowy sarkofag ze szczątkami władców Polski: Władysława I Hermana i Bolesława III Krzywoustego. Katedra to miejsce festiwali muzyki organowej, chóralnej, licznych koncertów. Tu odbywają się msze święte inaugurujące uroczystości patriotyczne, jak i z okazji wydarzeń ważnych dla naszego miasta, kraju i Kościoła.

THE CATHEDRAL BASILICA

of the Assumption of the Blessed Virgin Mary

*The cathedral perched on the slope bank,
looking down on the grey Vistula waters,
the towers, as if her hands, she is stretching towards the sky
soaked with centuries, is asking everyone,
to cross her thresholds
and the wind of history is around,
carrying leaves of chestnut trees,
which are swirling just like times,
that will never come back,
and the walls of the aged Cathedral are inviting (...)*

It actually is an aged building. It was erected in the years of 1130-1144 by the Płock Bishop Aleksander of Malonne. Granite stones taken from the fields around the area were used as the building material. The bronze door leading to the shrine, known as the Płock Door, were ordered by the bishop in a bell founder's workshop in Magdeburg. Since XV century they have been in Nowogród Wielki. In 1981, thanks to Jakub Chojnacki's efforts, the Chair of Płock Scientific Society, the replica of the Płock Door was made and since then it has been guarding and decorating the entrance to the Cathedral.

Inside the Cathedral there is a Royal Chapel, and in it, there is a black, marble sarcophagus with the remains of Polish rulers: Władysław I Herman and Bolesław III Krzywousty.

Cathedral is a place where many festivals and concerts take place (organ music, choir music). Here, many patriotic celebrations or events important for the city, the country or the church begin with masses.

MUZEUM DIECEZJALNE

Muzeum Diecezjalne w Płocku powstało w 1903 r. z inicjatywy ks. kanonika Antoniego Juliana Nowowiejskiego, późniejszego biskupa płockiego – jako pierwsze w Królestwie Polskim.

Można tu obejrzeć najcenniejsze dzieła złotnicze naszej diecezji, jak również rękopisy, zbiory rzeźby średniowiecznej, kolekcję pasów kontuszowych i obrazy.

W Skarbcu znajduje się, m.in. kielich Księcia Konrada Mazowieckiego z ok. 1240 r., czasza puszki czerwńskiej z ok. 1180 r., relikwiarz św. Zygmunta, relikwiarz ze szczątkami Świętych, m.in. Andrzeja Apostoła, Szczepana, a także św. Kazimierza, ołtarzyk polowy ze sceną Ostatniej wieczerzy ofiarowany Katedrze płockiej przez Konstancję Austriaczkę, żonę Zygmunta III Wazy.

Można obejrzeć wystawy: *Chrystus w sztuce, XII-wieczna Biblia Płocka, cykl obrazów Madonny z poezji polskiej, św. Faustyna, Na misyjnym szlaku, Wystawa archeologiczna.*

Budynek Opactwa Pobenedyńskiego, w którym znajduje się muzeum i relikty zamku wpisane są na listę Europejskiego Szlaku Gotyku Ceglanego.

THE DIOCESAN MUSEUM

The Diocesan Museum in Płock was established in 1903 thanks to the Canon Antoni Julian Nowowiejski's initiative, the later Bishop of Płock – as the first one in the Polish Kingdom. Here, you can see the most valuable art works made of gold in our diocese. You can also see old manuscripts, collection of the Middle Ages sculptures, the collection of robe belts and paintings.

In the Treasury there is, among the others, the chalice of the Prince Konrad Mazowiecki dating back to about 1240, the Czerwiński bowl from about 1180, the St. Zygmunt reliquary, a reliquary of some saints' remains, among whom there are remains of Andrew the Apostol, Szczepan and also St. Casimirus. There is also a field altar with the scene of the Last Supper offered to the Płock Cathedral by Konstancja the Austrian, the wife of Sigismund III Vasa.

One can see the following displays here: *Christ in art, Płock Bible from XII century, the series of Madonna paintings in Polish poetry, St. Faustina, On the Missionary Path, an Archeological Exhibition.*

The former Benedictine Abbey, where the museum and the castle relics are located is enrolled on the list of the European Route of Brick Gothic.

TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE

Towarzystwo Naukowe Płockie powstało z inicjatywy Kajetana Marykoniego w 1820 roku. Jego misja to propagowanie nauki w regionie. Siedzibą TNP jest „Dom pod Opatrznością” wg projektu architekta Jakuba Kubickiego. Jest to klasycystyczna budowla dekorowana tympanonem.

Częścią TNP jest Biblioteka im. Zielińskich, która powstała na bazie zbiorów Gustawa Zielińskiego ze Skępego. Jego syn, Józef przekazał w 1830 roku w darze 25.000 tomów książ. Placówka szczyty się Działem Zbiorów Specjalnych, który posiada w swych zasobach między innymi: *Boską komedię* Dantego Alighieri z 1487 r., pierwsze wydanie *De revolutionibus orbium coelestium* Mikołaja Kopernika z 1543 r., *Statut* Jana Łaskiego z 1506 r. Niezwykle cenny jest zbiór 80 grafik Francisca de Goyi z cyklu Kaprysy.

W czytelni głównej można korzystać z bogatej oferty czasopism i książek, w tym z publikacji zdigitalizowanych.

Obecnie w TNP odbywają się liczne sesje naukowe, spotkania oraz ciekawe wystawy

THE PŁOCK SCIENTIFIC SOCIETY

The Płock Scientific Society (TNP) was established thanks to Kajetan Morykoni's initiative in 1820. Its mission is to disseminate the idea of science in the region. The seat of TNP is the „Dom pod Opatrznością” (The House under the Providence) built according to the project of Jakub Kosicki. It is a classical building decorated with a tympanum.

One of the parts of TNP is the Zielińscy Library, which was established basing on the collection of Gustaw Zieliński from Skepe. His son, Józef, handed on as a donation 25.000 tomes in 1830. The institution takes pride in the Department of Special Collection within which you can find, among the others, *The Divine Comedy* by Dante Alighieri dating back to 1487, the very first edition of *De revolutionibus orbium coelestium* by Nicolaus Copernicus dating back to 1543, Jan Łaski's *Statute* from 1506. There is also an unusually valuable collection of 80 graphics by Francisco Goya from the series called Caprices.

In the main reading room you can take advantage of reading a rich variety of magazines and books, some of which are already digitalized.

Nowadays, in TNP there take place many scientific sessions, meetings and interesting exhibitions.

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

im. Marszałka Stanisława Małachowskiego

Historia **najstarszej polskiej szkoły** sięga 1180 roku. Wtedy to powstała szkoła przy kolegiacie św. Michała. Pierwszymi wykładowcami byli benedyktyni. Do dziś zachowało się skrzydło budynku pochodzące z XIII wieku oraz, prawdopodobnie XV-wieczna, gotycka wieża. Zmieniał się stopień organizacji szkoły, nauczane przedmioty, nazwa, ale zawsze panował tu duch patriotyzmu, a uczniowie i dawniej, i dziś wysoko cenią sobie cnotę mądrości.

Wybitni wychowankowie „Małachowianki” to, m.in. Ignacy Mościcki (Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1926-1939), Tadeusz Mazowiecki (premier III Rzeczypospolitej w latach 1989-1991), Tony Halik (pilot Dywizjonu 201; słynny polski podróżnik).

Obecnie można podziwiać przepięknie odremontowane i poddane konserwacji zabytkowe budynki dawnego Kolegium i dawnej Kolegiaty św. Michała.

MARSHALL STANISŁAW MAŁACHOWSKI GRAMMAR SCHOOL

The history of **the oldest Polish school** goes back to 1180. It was then, when a school at St. Michael's Collegiate was established. Benedictines were first lecturers here. The thirteenth century wing of the school and its fifteenth century Gothic tower have survived till present days. The organization of the school, subjects taught, the name, have been changed over the years, but the spirit of patriotism has always been here and students, both in the past and nowadays, have always highly appreciated the virtue of wisdom.

We can find many prominent students of „Małachowianka”, among whom there are: Ignacy Mościcki (the President of the Republic of Poland between 1926-1939), Tadeusz Mazowiecki (the Prime Minister of the III Republic of Poland between 1989-1991), Tony Halik (201 Polish Squadron pilot; famous Polish traveller).

At present one can admire beautifully restored and renovated antique buildings of the old college and the former St. Michael's Collegiate.

SANKTUARIUM BOŻEGO MIŁOSIERDZIA

Żebrząc miłosierdzia,
szukając nadziei,
wołając o miłość,
spoglądasz na obraz,
opasując się jak wstęgą
strumieniami spod serca
błogosławiącego przechodniom
tym codziennym,
zabieganym światom
i odświeżonym,
przybyłym z daleka.
Wszystkim
lepiącym z trudem
te drobne okruchy
składające się
na zwykłe szczęście.
Jest takie miejsce,
Kaplica Miłosierdzia,
czekająca wciąż,
na Twą wolną chwilę.

THE GOD'S MERCY SANCTUARY

Begging for mercy,
looking for hope,
crying for love,
you look at a painting,
girding yourself as if with a ribbon
with streams coming out from below the heart
that bless passerbys
these everyday,
bustling worlds
and festive ones,
coming in from far away.
All these
who stick with difficulties
all those little crumbs
that make
common happiness.
There is a place,
the Chapel of Mercy,
still waiting,
for your free moment of time.

NA STARYM RYNKU

wiosną
kwitną kolorowo
parasole piwnych ogródków
fontanna wdzięczy się przed ratuszem
śmiech dzieci
miesza z kropelkami wody
potem zmierzch nadchodzi Grodzką
ściera delikatnie
szminkę słońca
z dachów fary
latarnie w kwietnych spódnickach
czekają by błysnąć
na wieczornym balu
ktoś
przechodzi obok
z ogromnym bukietem bzu
a ty
oczy masz pełne obietnic

AT THE OLD MARKET

in spring
there bloom colourfully
umbrellas of beer gardens
the fountain simpers in front of the Town Hall
children's laughter
mixes with droplets of water
and then dawn comes in from Grodzka street
it wipes gently
the sun's lipstick
off the roof of 'fara' church
lamp posts in their flowery skirts
wait till they can flicker
at the night ball
someone
is passing by
with a large lilac bouquet
and you
have eyes full of promises

KATEDRA MARIAWICKA

Świątynia Miłosierdzia i Miłości w Płocku - katedra mariawicka - powstała w latach 1911-1914. Ta budowla w stylu neogotyku angielskiego jest jedynym sanktuarium mariawickim w Polsce. Jest to miejsce pielgrzymek starokatolików z całej Europy. Oprócz świątyni znajduje się tu także klasztor, będący siedzibą zwierzchników Kościoła Starokatolickiego Mariawitów.

15 sierpnia w dzień Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, a jednocześnie rocznicę poświęcenia świątyni przyjeżdża do mariawickiej katedry najwięcej wiernych, gdyż jest to ważne święto odpustowe.

THE MARIAVITE CATHEDRAL

The Temple of Mercy and Love in Płock – the Mariavite Cathedral – was built in the years of 1911-1914. The building in English neogothic style is the only Mariavite Sanctuary in Poland. It is the place of the Old Catholics pilgrimages from the whole of Europe. Apart from the temple, there is also a convent which is the seat of the superiors of the Old Catholic Mariavite Church. On the 15th August on the day of the Assumption of the Holy Virgin Mary, and at the same time the anniversary of consecration of the temple, there come many worshippers to the Cathedral because this is a very important holiday pardon pilgrimage.

MUZEUM ŻYDÓW MAZOWIECKICH

W Płocku z Różą – powrót na chwilę

Z Różą spotkałam się kilka lat temu w Warszawie i serdecznie zapraszałam do Płocka. Obiecała, że podczas następnego pobytu w Polsce odwiedzi miasto swego dzieciństwa i mnie. Teraz czekałam na nią na dworcu. Był późny, ciepły, czerwcowy wieczór. Pachniała skoszona trawa z trawników pobliskiego osiedla. Zastanawiałam się, co pamiętać i od czego zaczniemy oglądanie miasta. Nie było jej tu od pół wieku.

Nadjechał autobus. Jako jedna z pierwszych wysiadła elegancka, starsza pani. Róża.

Uśmiechnięta i wzruszona. Uściskałyśmy się.

- *Słuchaj, ja nie mogłam uwierzyć, że to Płock. Myślałam, że pomyliłam autobusy i wjeżdżamy do jakiejś metropolii. Tyle światła, neonów, reklam - wyrzuciła z siebie jednym tchem. Uśmiechnęłam się.*

- *Masz rację, wieczorem oświetlone Podolszyce robią rzeczywiście imponujące wrażenie. Mam nadzieję, że Płock ma dla ciebie więcej miłych niespodzianek. Po kolacji, kiedy zasiadłyśmy do „nocnej Polaków rozmowy”, spytałam:*

- *Co pamiętasz z dzieciństwa?*

- *Pamiętam, że babcia Sara mieszkała na ulicy Kwiatka. Jak byłam mała, bardzo mi się ta nazwa podobała. Zastanawiałam się, jaki to był kwiatek. Niebieski czy czerwony i czy miał listki. Bardzo lubiłam wszystkie kwiatki. W końcu spytałam o to mamę i sprawa się wyjaśniła. Ta ulica nazywała się kiedyś Szeroka - powiedziała mama. W 1934 r. nadano jej imię Józefa Kwiatka - płocczanina. Działacza, dziennikarza, prawnika zasłużonego w walce o niepodległość Polski.*

- *Że też tak dobrze to pamiętasz! - byłam zdumiona.*

- *A pamiętam, bo moje dziecięce widzenie świata zostało wtedy poważnie zachwiane. Mieszkaliśmy z mamą na Kolegialnej i do babci na Kwiatka od tej pory chodziłam z poważną miną.*

- *No to jutro wybierzemy się też na Kwiatka - obiecałam Róży. Już wiedziałam od czego rozpoczniemy podróż w czasie.*

Dzień był piękny. Szliśmy Tamską, prawie nie rozmawiając. Róża rozglądała się uważnie. Chłoneła miasto. Skręciliśmy w Kwiatka i po chwili powiedziałam:

- *Domu, w którym mieszkała twoja babcia już nie ma, ale zatrzymaj się i spójrz na drugą stronę.* Róża stanęła i patrzyła z niedowierzaniem.

- *Przecież to pięknie odrestaurowana MAŁA SYNAGOGA. Tu od XIX wieku był dom modlitwy i szkoła. Mówiły o tym mama i babcia. Wiem na pewno. Co teraz tu jest!?*

- *Chodź, wejdziemy do środka, to zobaczysz.*

Zatrzymałyśmy się przed wejściem.

- **MUZEUM ŻYDÓW MAZOWIECKICH oddział Muzeum Mazowieckiego w Płocku** - odczytała głośno Róża - *Wiesz, w tej nazwie jest pewna symbolika - przecież od XIII wieku byliśmy częścią płockiego grodu, częścią Mazowsza.*

Weszliśmy do środka. Archiwalne zdjęcia ludzi i świata, którego już nie ma. Informacje i śpiew. Słuchamy, jak Liber Taub w języku jidysz śpiewa stare żydowskie piosenki. Nagranie jest amatorskie.

- *To prezent dla Muzeum od jego dzieci* - mówię szeptem do Róży.

„Jutro będzie szczęśliwy dzień” śpiewa Liber. Po policzkach Róży płyną łzy. *Pamiętam jak śpiewała to babcia* - wzdycha cichutko. Patrzymy i słuchamy piosenek do ostatniej nutki.

Wychodzimy. W środę pójdziemy na koszerłą kolację do „Estery”, a później przyjdziemy tu na koncert.

- *Wszystkie imprezy kulturalne organizowane przez Muzeum są zawsze na najwyższym poziomie* - chcę zagadać jej wzruszenie.

Róża patrzy na mnie oczyma jeszcze pełnymi łez...

- *Dziękuję, że pomogłaś mi na chwilę wrócić do domu* - mówi i przytula się do mnie.

Potem starannie chowa do torebki otrzymany folder.

- *Opowiem o tym, co tu przeżyłam znajomym, a przede wszystkim dzieciom i wnukom. Muszą przyjechać do Płocka.*

Koleżanka

Róża miała
rude warkocz
oczy poczerwiałe ze strachu
dziewięć lat
w pamięci dziewięć śmierci

ze snów grozy
budziła się z krzykiem

Róża moja koleżanka
z kamienicy obok
umiała się bawić
tylko w chowanego

jej matka
częstowała mnie
chałką z masłem
i mówiła
że wyjadą tam
gdzie dym z kominów
nie niesie z sobą
krzyku bezsilnej rozpacz
ludzkich dusz

wyjechały

po latach zdjęcie z Jerozolimy
piękna kobieta
moja koleżanka

Szalom Różo

MUSEUM OF MAZOVIAN JEWS

In Płock with Rose – a comeback for a while

I met Rose in Warsaw a few years ago and I kindly invited her to come to Płock. She promised that during the next stay in Poland she would visit me and her childhood town. I was then waiting for her at the bus station. It was a late, warm evening in June. You could smell freshly mowed grass from the nearby area. I was wondering what she remembered and what we would start sightseeing with. She has not been here for half a century.

The bus came. An elderly, chic woman got off the bus as one of the first passengers. Rose. She was smiling and was moved. We hugged each other.

- *Listen, I couldn't believe it was Płock. I thought I got on a different coach and that we were entering some kind of a big city. So many lights, advertisements – she said with one breath. I smiled*

- *You are right, Podolszyce lit at night are really impressive. I hope Płock will have more nice surprises for you.*

After super when we sat to „a night's Poles' discourse”, I asked:

- *What do you remember from your childhood?*

- *I remember that Grandmother Sara lived at Kwiatek* street. When I was young, I liked that name very much. I was wondering what kind of flower it was. Blue or red and whether it had any leaves. I liked all flowers. Finally I asked mum and the issue was explained. This street used to be called Szeroka (Wide) – mum said. In 1934 it was named after Józef Kwiatek – a citizen of Płock. He was an activist, a journalist and a meritorious lawyer who fought for the independence of Poland.*

- *You remember that so well! – I was amused.*

- *I do remember because my childhood perception of the world, at that time, was seriously jeopardized. We lived with my mum at Kolegialna Street and from then on, I had a very serious face whenever we went to see my grandmother at Kwiatka Street.*

- *So, tomorrow we are going to see Kwiatka Street, too – I promised Rose. I already knew how we were going to start our journey in time.*

The day was beautiful. We were walking along Tumaska Street, almost in silence. Rose was looking around carefully. She was delighted with the city. We turned into Kwiatka Street and after a while I said:

- *The house in which your grandmother lived does not exist anymore but stop for a while and have a look at the other side of the street.* Rose stopped and looked with disbelief.

- *This is a beautifully restored LITTLE SYNAGOGUE. Here, since XIX century there had been a house of prayer and a school. My mum and grandma told me about that. I am sure of this. What is in here now?*

- *Come on, we will go inside and you will see for yourself.*

We stopped in front of the entrance.

- **THE MUSEUM OF MAZOVIAN JEWS branch of the Mazovian Museum in Płock** – Rose read out loud – *You know, there is a certain symbol in this name – since XIII century we had been the part of the city of Płock, the part of the Mazovian area.*

We went inside. Archive photos of the people and the place that does not exist anymore. Information and singing. We are listening to Liber Taub, who is singing old Jewish songs in Yiddish. The recording is amateur.

- *This is a present for the Museum from its children* – I whisper to Rose.

„Tomorrow there will be a happy day” Liber is singing. There are tears dripping down Rose’s cheeks. *I remember my grandmother singing it* – she sighs quietly. We watch and listen to songs till the very last note. We leave. On Wednesday we will go to „Estera” to eat kosher dinner and later we will come here to listen to a concert.

- *All cultural events organized by the Museum are always on the highest level* – I want to drown her emotions.

Rose is looking at me with her eyes still full of tears...

- *Thank you that you helped me come back home for a short while* – she says and hugs me. And later she is putting a folder into her handbag.

- *I will tell my friends, and most of all my children and grandchildren, about what I saw and experienced here. They must come to Płock.*

*kwiatek – in Polish it means ‘a little flower’

A friend

Rose had
red plaits
eyes black with terror
nine years
in her memory nine deaths

she woke up screaming
when had nightmares

Rose my friend
from a house next door
she could only play
hide and seek

her mother
gave me
sweet bread and butter
and said
they would go
where chimney smoke
does not carry
helpless scream
of people’s souls

they left

after years a photo from Jerusalem
beautiful woman
my friend

Shalom Rose

PŁOCKIE ZOO

Podziwiając piękne wzgórze Płocka od strony Radziwia, nie można nie zauważyć napisu ZOO. Tak, to malowniczo położony na nadwiślańskiej skarpie ogród zoologiczny. Na powierzchni kilkudziesięciu hektarów, zwiedzający może w krótkim czasie odbyć wspólną podróż, podziwiając przedstawicieli fauny całego świata.

W nowoczesnych ogrodach zoologicznych, a do takich należy płockie ZOO, oglądamy zwierzęta występujące w zespołach zbliżonych do naturalnych, wśród pięknej zieleni. Mamy możliwość obserwowania tych zwierząt w ruchu, podczas posiłku, wypoczynku, snu i zabawy.

Zwiedzający ZOO niejednokrotnie, nawet mimo woli, uczy się, gdyż nie może przejść obojętnie obok słonia, żyrafy, foki, pytona, papugi czy krokodyla, aby nie zastanowić się nad wyglądem tych zwierząt, sposobem ich poruszania, ciekawymi zwyczajami. Podziwiamy bogatą kolorystykę okrywy ciała zwierząt, ich kształty pokazujące przystosowanie zwierząt do środowiska, w którym one występują. To wspaniała lekcja biologii.

Także zimą spacer po ZOO to niezapomniane chwile. Można wtedy podziwiać dostojną żyrafę kroczącą po śniegu czy makaki skaczące po białym wybiegu, nie mówiąc o fokach pływających wśród kry lodowej.

Ogród zoologiczny to azyl dla wielu ginących i zagrożonych gatunków zwierząt, które są pozbawione możliwości dalszej egzystencji w miejscu dotychczasowego występowania.

Dlatego odwiedzajmy płockie ZOO, prowadźmy tam swoje dzieci i wnuki, bo one są najwspanialszymi odbiorcami tego, co piękne w przyrodzie. Niech oglądają fascynujące sceny z życia zwierząt, niech poznają ich tajemnice. To przecież dzieci za kilka lat będą przewodnikami po tych pięknych zakątkach.

Płockie ZOO w szczególnie sposób dostarcza nam wielu emocji, cieszy, wzrusza, wyzwala zainteresowania i pasję. Podziwiamy świat pozornie znany, a jednak wciąż na nowo odkrywany.

PŁOCK ZOO

Admiring the beautiful hill of Płock, looking at it from the side of Radziwie borough, you cannot miss the word ZOO. Yes, it is a zoological garden picturesquely located on a Vistula hill. On the area of several dozen hectares, visitors can make a fantastic journey in a short period of time, admiring representatives of fauna from all over the world.

In modern zoological gardens, and Płock Zoo is such, we can see animals that live in almost natural environment, in beautiful greenness. We have a possibility to watch animals on the move, while eating, sleeping or playing.

Zoo visitors very often, even involuntarily, learn, because it is impossible just to pass neutrally an elephant, a giraffe, a seal, a python, a parrot or a crocodile, not to think about these animals' look, the way they move, their interesting habits. We can admire their vivid colours, shapes showing how they are accommodated to the environment they live in. This is a great biology lesson.

Also, a walk around the Zoo in winter can bring unforgettable moments. You can admire a noble giraffe walking on snow or rhesus monkeys jumping over a white run, not mentioning seals swimming among ice floats.

Zoological garden is a sanctuary for many endangered and dying species of animals which have no further possibility to live in their natural habitats.

That is why, let us visit Płock Zoo, let us bring there our children and grandchildren because they are greatest recipients of what is beautiful in nature. Let them watch fascinating scenes taken from animals' lives, let them find out about animals' secrets. After all, these are children who will be the guides of these splendid nooks.

Płock Zoo gives us many emotions in a special way, we enjoy it, it moves us, gives us new interests and passions. We admire the world that we seem to know, however, we still discover it afresh.

ŁAWECZKI...

A może pełen wrażeń Turysto, niekoniecznie 50+, zechcesz chwilę odpocząć przy jednej z plockich ławeczek, przypominających o tych mieszkańcach naszego miasta, których szczególnie chcemy zachować w pamięci.

BENCHES...

Hey, Tourist, not necessarily aged 50+, full of excitement, maybe you feel like having some rest on one of memorial-benches in Płock, that bring back memories of some inhabitants of our city, the ones that we particularly want to keep in our minds.

Wacław Milke (ławeczka usytuowana na Starym Rynku) – harcmistrz Związku Harcerstwa Polskiego. Założyciel Harcerskiego Zespołu Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka”. Wychowawca, a przede wszystkim wielki przyjaciel dzieci i młodzieży, swoim przykładem uczył patriotyzmu i miłości do kultury ludowej.

Wacław Milke (the bench is located at the Old Market Square) – a Scoutmaster of the Polish Scout Association. A founder of The Scout Song And Dance Ensemble „Dzieci Płocka” (“Children of Płock”). An educator and most of all a great friend of children and youth, he served as an example of patriotism and affection for folk culture.

Jakub Chojnacki (ławeczka usytuowana przy ulicy dr. inż. Jakuba Chojnackiego) – działacz społeczny, Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego. Dzięki jego staraniom wykonana została z brązu replika Drzwi Płockich, którą możemy podziwiać w Bazylice Katedralnej.

Jakub Chojnacki (the bench is located at Jakub Chojnacki, Eng. Street) – social activist, the Chair of The Płock Scientific Society. Thanks to his efforts, the bronze replica of the Płock Door was made, which now can be admired at the Cathedral Basilica.

Mira Zimińska-Sygietyńska (ławeczka usytuowana przy ulicy Tumskiej, przed wejściem do Muzeum Mazowieckiego) – aktorka i śpiewaczka. Współzałożycielka i długoletnia reżyser oraz dyrektor Państwowego Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze”.

Mira Zimińska-Sygietyńska (the bench is located at Tumska Street, in front of the entrance to the Mazovian Museum) – an actress and a singer. A co-founder and a longtime director of the State Folk Song and Dance Ensemble „Mazowsze” („Mazovia”).

WAŻNE INFORMACJE

Płocka Lokalna Organizacja Turystyczna

Informacja Turystyczna

Stary Rynek 8 09-400 Płock

tel./fax: +48 24 364 99 90

tel. +48 24 367 19 44

www.turystykaplock.eu

Współrzędne Google: (52.5445929, 19.684928300000024)

Ciuchcia Tumska (początek trasy)

ul. Warszawska 6/8, 09-402 Płock

tel. +48 24 277 10 81

506 155 599

Współrzędne Google: (52.538078, 19.699735000000032)

Od 1 maja do końca sierpnia po Płocku w piątki, soboty, niedziele i święta kursuje kolejka turystyczna.

Składa się z dwóch 20-osobowych wagoników.

Godziny kursów: 11.00, 12.30, 14.00, 15.30, 17.00, 18:30

Czas trwania całego przejazdu wynosi około 1 godz. i 10 min.

Trasa kolejki turystycznej:

ulica Warszawska – PARKING (w pobliżu budynku nr 6/8, w sąsiedztwie ZOO) - POCZĄTEK TRASY

ulica Warszawska - Pl. Dąbrowskiego - ulica Kościuszki - Pl. Narutowicza - ulica Teatralna -

- ulica Małachowskiego - Stary Rynek (wzdłuż budynków Stary Rynek 20 i 22) -

- ulica Grodzka - w okolicy nr 16 PRZYSTANEK - Plac Narutowicza (przy parkingu przed sądem) –

ulica Mostowa - ulica Rybaki - MOŁO – PRZYSTANEK - Sobótka – PRZYSTANEK - ulica Kazimierza Wielkiego

Stary Rynek – DOM DARMSTADT – PRZYSTANEK - ulica Małachowskiego - ulica Teatralna - Plac Narutowicza - ulica Kościuszki -

ulica Warszawska – PARKING - KONIEC TRASY

Bilety można nabyć u kierowcy Ciuchci.

Muzeum Mazowieckie

ul. Tumska 8 09-402 Płock

tel. +48 24 364 70 71

fax +48 24 262 44 93

www.muzeumplock.art.pl

Współrzędne Google: (52.543428, 19.69033300000001)

Muzeum Mazowieckie w Płocku Spichlerz

(Dział Etnografii, Dział Archeologii)

ul. Kazimierza Wielkiego 11b 09-400 Płock

tel. +48 24 262 25 95

Współrzędne Google: (52.54557, 19.681798899999999)

Galeria Muzeum Mazowieckiego w Płocku

NoveKino Przedwiośnie

ul. Tumska 5a 09-400 Płock

tel. +48 24 364 76 16

Współrzędne Google: (52.54362700000001, 19.689730899999972)

Wieża ciśnień

ul. Warszawska 26 09-402 Płock

Restauracja, bar, Galeria Sztuki:

tel. +48 24 367 10 00

poniedziałek – nieczynna

wtorek – czwartek – 12.00 – 22.00

piątek – sobota – 12.00 – 24.00

niedziela – 12.00 – 21.00

Współrzędne Google: (52.5390909, 19.698252000000025)

ul. Kościuszki (przy Placu Obrońców Warszawy)
Współrzędne Google: (19.7065364, 52.5463446)

ul. Tadeusza Kościuszki 6 09-402 Płock
tel. +48 24 262 86 17
tel./fax: +48 24 262 31 17
www.ksiaznicaplocka.pl

Godziny otwarcia:

poniedziałek – piątek	9.00 – 18.00
sobota	10.00 – 14.00

Współrzędne Google: (52.5420014, 19.690888599999994)

PTTK Oddział Płock
ul. Tumska 4 09-402 Płock
tel. +48 24 262 84 00
www.pttk-plock.pl

Współrzędne Google: (52.5431876, 19.690247999999997)

ul. Mostowa 2 09-402 Płock
tel. +48 24 268 04 52
www.katedraplock.pl

Godziny zwiedzania:	dni powszednie	10.00 – 17.30
	niedziele i święta	14.00 – 17.30 oraz między mszami świętymi

PO WCZEŚNIEJSZYM ZGŁOSZENIU GRUPY MOŻESZ ZAMÓWIĆ PRZEWODNIKA

(KONTAKT Z KANCELARIĄ PARAFIALNĄ - 24 262 34 35 lub katedra@diecezjaplocka.pl)

Współrzędne Google: (52.5418572, 19.689559199999962)

Muzeum Diecezjalne w Płocku im. bł. abpa Antoniego Juliana Nowowiejskiego

ul. Tumską 3a 09-402 Płock

tel. +48 24 262 26 23

www.mdplock.pl

Współrzędne Google: (52.5414773, 19.6900843999999932)

Towarzystwo Naukowe Płockie

Pl. Narutowicza 8 09-402 Płock

tel. +48 24 366 99 50

+48 24 262 26 04

www.tnp.org.pl

Współrzędne Google: (52.5421764, 19.6885230000000032)

Biblioteka im. Zielińskich

Pl. Narutowicza 2 09-400 Płock

tel. +48 24 366 99 70

www.tnp.org.pl/biblioteka.html

Dział Zbiorów Specjalnych (pl. Narutowicza 8)

Zbiory specjalne udostępniane po wcześniejszym uzgodnieniu z Dyrekcją Biblioteki.

Współrzędne Google: (52.5427237, 19.687900899999993)

Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka St. Małachowskiego

ul. Małachowskiego 1 09-400 Płock

Sekretariat

tel. +48 24 366 66 00

+48 24 366 36 00

www.malachowianka.plock.org.pl

Ustalenie terminu zwiedzania: tel. +48 24 366 66 00 lub tel. +48 24 366 36 00

Współrzędne Google: (52.5433112, 19.686963999999999)

Sanktuarium Bożego Miłosierdzia

Pl. Stary Rynek 14/18 09-400 Płock

tel.: +48 24 262 58 83

+48 606 702 206

www.plock.faustyna.pl

Ważne Uroczystości w Sanktuarium w ciągu roku:

* Święto Miłosierdzia (niedziela po Wielkanocy)

* 22 lutego – rocznica objawienia Pana Jezusa Miłosiernego św. Siostrze Faustynie w Płocku

* 5 października – Liturgiczne wspomnienie św. Siostry Faustyny

Współrzędne Google: (52.5441324, 19.685649199999943)

Ratusz i Stary Rynek, Urząd Miasta Płocka

Stary Rynek 1 09-400 Płock

tel. +48 24 367 15 55

www.plock.eu

Każdego dnia o godzinie 12:00 i 18:00 z wieży ratuszowej rozlega się płocki hejnał.

Współrzędne Google: (52.5453671, 19.684592599999974)

Katedra Mariawicka, Kościół Starokatolicki Mariawitów

ul. Kazimierza Wielkiego 27a 09-400 Płock

Kancelaria tel./fax: +48 24 262 30 86

www.mariawita.pl

Współrzędne Google: (52.5476399, 19.680358999999953)

Muzeum Żydów Mazowieckich

ul. Kwiatka 7 09-400 Płock

tel. +48 24 364 86 96

www.synagogaplocka.pl

Wstęp jest bezpłatny.

Współrzędne Google: (52.5444546, 19.689340600000037)

Miejski Ogród Zoologiczny w Płocku

ul. Norbertańska 2 09-402 Płock

Kasa tel. +48 24 366 05 14

Dział Dydaktyczny tel. +48 24 366 05 17/18

www.zoo.plock.pl

Współrzędne Google: (52.537271, 19.70191019999993)

Pomnik Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej

Współrzędne Google: (52.543428, 19.69033300000001)

Ławeczka dr inż. Jakuba Chojnackiego

Współrzędne Google: (52.542087361488505, 19.687674426250396)

Ławeczka Druha Wacława Milke

Współrzędne Google: (52.5445929, 19.684928300000024)

IMPORTANT INFORMATION

Płock Local Touristic Organization

Tourist Information

8 Stary Rynek, 09-400 Płock

tel./fax: +48 24 364 99 90

tel. +48 24 367 19 44

www.turystykaplock.eu

Google coordinates: (52.5445929, 19.684928300000024)

Tumska choo-choo train (the beginning of the route)

6/8 Warszawska street, 09-402 Płock

tel. +48 24 277 10 81

506 155 599

Google coordinates: (52.538078, 19.699735000000032)

From 1 May till the end of August, on Fridays, Saturdays, Sundays and holidays there goes touristic choo-choo train around Płock.

It consists of two carriages which can accommodate 20 people each.

Times of departures: 11.00, 12.30, 14.00, 15.30, 17.00, 18:30

Time duration of the whole route is approx. 1 hour and 10 minutes

The route of the train is as follows:

Warszawska street – PARKING PLACE (near the building number 6/8, in the vicinity of the Zoo) – THE BEGINNING OF THE ROUTE

Warszawska street – Dąbrowski Square - Kościuszki street - Narutowicza Square - Teatralna street - Małachowskiego street - Stary Rynek (along the buildings Stary Rynek number 20 and 22) - Grodzka street – near the building number 16 TRAIN STOP - Narutowicza Square (at the parking place in front of the court) - Mostowa street - Rybaki street – THE PIER – TRAIN STOP - Sobótka reservoir – TRAIN STOP - Kazimierza Wielkiego street

Stary Rynek –DARMSTADT HOUSE – TRAIN STOP - Małachowskiego street - Teatralna street - Narutowicza Square -

Kościuszki street - Warszawska street – PARKING PLACE – END OF THE ROUTE

You can buy tickets at the train driver.

Mazovian Museum

8 Tumska street, 09-402 Płock

tel. +48 24 364 70 71

fax +48 24 262 44 93

www.muzeumplock.art.pl

Google coordinates: (52.543428, 19.690333000000001)

Mazovian Museum in Płock Spichlerz (granary)

(Ethnography Department, Archeology Department)

11b Kazimierza Wielkiego street, 09-400 Płock

tel. +48 24 262 25 95

Google coordinates: (52.54557, 19.681798899999999)

Mazovian Museum in Płock Gallery

NoveKino Przedwiośnie

5a Tumska street, 09-400 Płock

tel. +48 24 364 76 16

Google coordinates: (52.543627000000001, 19.689730899999972)

Pressure Tower

26 Warszawska street, 09-402 Płock

Restaurant, Bar, Art Gallery:

tel. + 48 24 367 10 00

Monday – closed

Tuesday – Thursday – 12.00 – 22.00

Friday – Saturday – 12.00 – 24.00

Sunday – 12.00 – 21.00

Google coordinates: (52.5390909, 19.6982520000000025)

Władysław Broniewski Statue

Kościuszki street (at Obrońców Warszawy Square)

Google coordinates: (19.7065364, 52.5463446)

Płock Library

6 Tadeusza Kościuszki street, 09-402 Płock

tel. +48 24 262 86 17

tel./fax: +48 24 262 31 17

www.ksiaznicaplocka.pl

Opening hours: Monday – Friday 9.00 – 18.00

Saturday 10.00 – 14.00

Google coordinates: (52.5420014, 19.690888599999994)

Odwach (Guard House)

PTTK Płock branch (Polish Tourist Association)

4 Tumska street, 09-402 Płock

tel. +48 24 262 84 00

www.pttk-plock.pl

Google coordinates: (52.5431876, 19.690247999999997)

The Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary

2 Mostowa street, 09-402 Płock

tel. +48 24 268 04 52

www.katedraplock.pl

Visiting hours: Weekdays: 10.00 – 17.30

Sundays and holidays: 14.00 – 17.30 and in between mass services

AFTER NOTIFICATION OF THE COMING GROUP YOU CAN BOOK A TOUR GUIDE

(CONTACT WITH THE PARISH OFFICE - 24 262 34 35 or katedra@diecezjaplocka.pl)

Google coordinates: (52.5418572, 19.6895591999999962)

Blessed Archbishop Julian Nowowiejski Diocesan Museum in Płock

3a Tumską street, 09-402 Płock

tel. +48 24 262 26 23

www.mdplock.pl

Google coordinates: (52.5414773, 19.690084399999932)

Płock Scientific Society

8 Narutowicza Square, 09-402 Płock

tel. +48 24 366 99 50

+48 24 262 26 04

www.tnp.org.pl

Google coordinates: (52.5421764, 19.688523000000032)

The Zielinsky Library

2 Narutowicza Square, 09-400 Płock

tel. +48 24 366 99 70

www.tnp.org.pl/biblioteka.html

Special Collection Department (8 Narutowicza Square)

Special collections may be made available prior to an agreement with the Library Management.

Google coordinates: (52.5427237, 19.68790089999993)

Marshall St. Małachowski Grammar School

1 Małachowskiego street, 09-400 Płock

The office

tel. +48 24 366 66 00

+48 24 366 36 00

www.malachowianka.plock.org.pl

Visiting may be arranged at: tel. +48 24 366 66 00 or tel. +48 24 366 36 00

Google coordinates: (52.5433112, 19.686963999999999)

The God's Mercy Sanctuary

14/18 Stary Rynek Square, 09-400 Płock

tel.: +48 24 262 58 83

+48 606 702 206

www.plock.faustyna.pl

Important Celebrations in the Sanctuary during the year:

* Mercy Festival (Sunday after Easter)

* 22 February – anniversary of the revelation of Jesus the Merciful to St. Faustine in Płock

* 5 October – Liturgical recollection of St. Faustine

Google coordinates: (52.5441324, 19.685649199999943)

City Hall and Old Market, City Hall of Płock

1 Stary Rynek street, 09-400 Płock

tel. +48 24 367 15 55

www.plock.eu

Every day at 12:00 and 18:00 you can hear a bugle call of Płock played from the City Hall Tower.

Google coordinates: (52.5453671, 19.684592599999974)

The Mariavite Cathedral, Old Catholic Church of Mariavites

27a Kazimierza Wielkiego street, 09-400 Płock

Office tel./fax: +48 24 262 30 86

www.mariawita.pl

Google coordinates: (52.5476399, 19.680358999999953)

Museum of Mazovian Jews

7 Kwiatka street, 09-400 Płock

tel. +48 24 364 86 96

www.synagogaplocka.pl

Admission is free.

Google coordinates: (52.5444546, 19.689340600000037)

Municipal Zoological Garden in Płock

2 Norbertańska street, 09-402 Płock

Ticket office tel. +48 24 366 05 14

Learning Department tel. +48 24 366 05 17/18

www.zoo.plock.pl

Google coordinates: (52.537271, 19.70191019999993)

Mira Zimińska-Sygietyńska monument bench

Google coordinates: (52.543428, 19.69033300000001)

Jakub Chojnacki, Eng. Sc.D. monumet bench

Google coordinates: (52.542087361488505, 19.687674426250396)

Scoutmaster Wacław Milke monument bench

Google coordinates: (52.5445929, 19.684928300000024)

SPIS TREŚCI / CONTENTS

<i>Słowem wstępu / Preface</i>	4
<i>Witaj! / Hello!</i>	6
Ulica Tumska / Tumska street	8
A może tak nocą do muzeum? / How about going to the museum at night?	10
Wieża ciśnień / Pressure tower	12
Władysław Broniewski	14
Książnica Płocka / Płock Library	16
Odwach	18
Bazylika Katedralna / The Cathedral Basilica	20
Muzeum Diecezjalne / The Diocesan Museum	22
Towarzystwo Naukowe Płockie / The Płock Scientific Society	24
Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Stanisława Małachowskiego / Marshall Stanisław Małachowski Grammar School	26
Sanktuarium Bożego Miłosierdzia / The God's Mercy Sanctuary	28
Na Starym Rynku / At the Old Market	30
Katedra Mariawicka / The Mariavite Cathedral	32
Muzeum Żydów Mazowieckich / Museum of Mazovian Jews	34
Płockie ZOO / Płock ZOO	38
Ławeczki / Benches	40
Ważne informacje / Important information	42